

Дидактичний матеріал для вивчення  
твору Річарда Баха  
*«Чайка Джонатан Лівінгстон»*



Учитель російської мови та зарубіжної літератури  
Скуріхіна Тамара Петрівна  
«КЗ СЗШ №30 Дніпродзержинської міської ради» м. Дніпродзержинська,  
вища категорія, «учитель-методист»

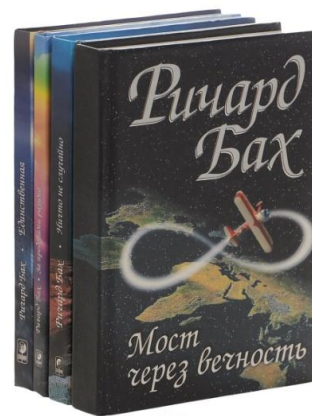
2016 р

1. Ось деякі факти біографії Річарда Девіда Баха: народився у США, був прапра...правнуком композитора Й.С. Баха, працював пілотом, автор технічної літератури. Спробуйте пояснити, чому ця людина стала письменником. Прочитайте статтю з підручника і порівняйте: чи справдилися ваші прогнози.

---



2. Як назви творів «Міст через вічність», «Чужий на землі», «Ніщо не випадково», «За межами розуму» характеризують автора? Зверніться до підручника. Чи є для вас переконливими ті факти щодо особистості письменника, які викладені в ньому?



#### Погляд дослідника

3. Чи не занадто високо оцінюються можливості письменника? Які істини ви зрозуміли з раніше прочитаних книг і які сподіваєтеся знайти у творі «Чайка Джонатан Лівінгстон»?

---

*«Оповідання та нариси письменника – дорогоцінний матеріал простого розуміння і найелементарнішої любові, на якій ґрунтувалася піраміда його творчості, яка вершиною своєю піднялася в оселю найвищого розуміння Істини...»*

4. Що, на ваш погляд, примусило Баха до парадоксального твердження «Я не люблю писати книжки»? Хто цей «хтось», який примушує письменника писати?

#### Цитата

*«Якщо я тільки можу повернутися до якоїсь ідеї спиною, залишивши її там, у п'єтї, за порогом, то я не візьму до рук пера. Але час від часу передня стінка раптово з гуркотом розвалюється, осипаючи все навкруги водоспадом скляних бризок та цегляної крихти, і хтось, переступивши все це сміття, хапає мене за горлянку і ніжно говорить: Я не відпущу тебе, доки ти не втілиш мене словами і не запишеш їх на папір».*

5. Назвіть п'ять головних книжок у вашому житті. Чи входить до них «Чайка Джонатан Лівінгстон»? Чому? Чи згодні з думкою критика, що «Чайка Джонатан Лівінгстон» – одна з головних книг 20-го століття?



6. Про що свідчить той факт, що між ідеєю написання книги та її реалізацією пройшло 8 років? Прочитайте у підручнику відомості про історію створення притчі «Чайка Джонатан Лівінгстон». Що вас здивувало або вразило?



7. Про що розповідає твір «Чайка Джонатан Лівінгстон»? Про кого розповідає цей твір? Чому саме образ чайки використовується для розповіді про призначення людського життя?



8. Про що змушує замислитися епіграф до твору Р. Баха? Чи розуміли ви його сутність, приступаючи до читання притчі? Чи осягнули його сенс, дочитавши твір?

#### Цитата

*«Справжньому Джонатану-чайці, що живе в кожному з нас»*

9. З перших рядків твору зрозуміло: чайка Джонатан Лівінгстон – не такий, як усі. У чому його незвичайність? Що для нього важливіше за їжу? А решта чайок – звичайні птахи? Доведіть свою думку.

### Наукова довідка

*Морська чайка може сягати довжини 75 см. Вона важить до 2 кг, а розмах її крил складає близько 170 см. У польоті морська чайка може досягати швидкості до 110 км/год. Тривалість життя складає до 23 років. До здобичі цих птахів відноситься, перш за все, риба. Доросла чайка потребує до 400 г. їжі щоденно.*

10. Чому ніхто, навіть батьки, не розуміли відмови Чайки від їжі? Що треба робити батькам, щоб розуміти своїх дітей?



11. Як характеризують батьків слова, звернені до сина: «Чому ти не можеш поводитися, як усі?» (мати), «Польоти – це дуже добре, та з них не проживеш» (батько)? Складіть порадник для батьків, що виховують не таку, як усі, дитину (4-5 правил).



12. Яка з характеристик Джонатана вам зрозуміліша? Чому саме в такій послідовності розташував епітети автор?

### Цитата

*«Невдовзі Джонатан знов опинився у морі сам-один – голодний, щасливий, жадібний до знань».*

13. Поясніть вислів «тягар поразки». Чому він тисне на Джонатана тяжче, ніж понівечені крила? Чи можна подолати поразку? Ваша порада (одна!) тому, хто втратив надію на перемогу.

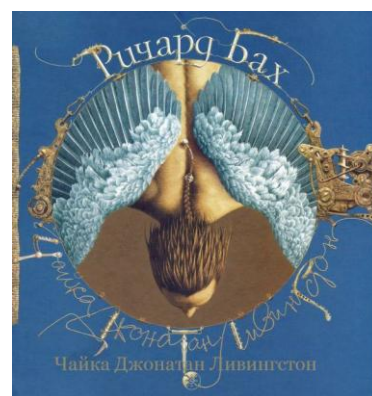


14. Чому Джонатан скорився голосу, який промовляє досить принизливі слова? Хто ці «всі», для кого буде краще, коли Джонатан стане звичайною чайкою? Чи треба прагнути такої мети?

#### Цитата

*«Треба повернутися додому, до Зграї, і вдовольнитися тим, що я такий, як є, - жалюгідна, нікчемна чайка».*

15. Чим небезпечні для пересічного суспільства такі особистості, як чайка Джонатан Лівінгстон? Чи свідомо чинить він опір суспільству? Що ховається за його бажанням прискорити політ?



16. Яке страшне переконання існує у зграї чайок? Чи могли б у Колі прийняти інше рішення стосовно Джонатана?



17. У літературі 20-го століття дуже багато говориться про «пута». Що це за пута, на вашу думку? Чи менше їх було в античну добу, у Середньовіччя? Які пута розірвав Джонатан?

### Цитата

*«Тепер, коли він вирішив бути просто звичайною чайкою у Згряї, йому полегшало – адже розірвано пута, якими він сам себе зв'язав».*

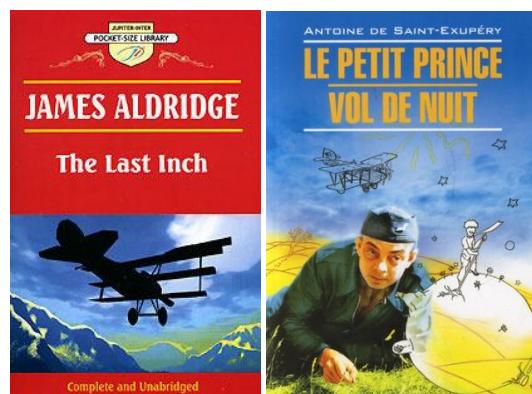
18. Чи допоможе тренуванням чайки той факт, що з його висоти човни здаються маленькими трісочками, а Згряя – хмаркою легких порошинок? Розтлумачте тропи, які використовує автор.

### Словник

*Метафора - це перенесення назви за подібністю, а також сама переносне значення, в основі якого лежить схожість.*

*Порівняння: — це зіставлення одного поняття (явища, факту) з іншим поняттям (явищем, фактом) для встановлення схожості чи відмінності.*

19. Доберіть власні слова, які пояснюють сутність швидкості й одночасно створюють художній образ. Чи співпадає ваш погляд з авторським? (відповідну цитату знайдіть у тексті твору) Хто з літературних героїв, на вашу думку, цінує швидкість і висоту більше, ніж побутові зручності?



20. Чи легко бути першим? Проаналізуйте значення цього слова. В якому з них вжито його у реченні «Джонатан став першою чайкою на землі, що опанувала фігурні польоти»? Це прислівник чи прикметник? Доведіть свою думку.

### Словник

*Перший – 1. числівник порядковий, відповідний кількісному числівнику один; 2. який передує всім дальшим, наступним; 3. який виконує яку-небудь дію або є об'єктом дії і раніше, ніж усі інші; 4. який є початковим етапом, нижчою формою чого-небудь.*

21. Мертва петля, повільна бочка, обернений штопор, зворотний імельман – спробуйте уявити ці фігури і словесно намалюйте їх. Вдома з'ясуйте значення цих термінів і порівняйте із власними припущеннями. Що додає до характеристики Джонатана його вміння робити ці фігури?

---



22. Чому, на думку Джонатана, чайки мають зрадіти тому, що він опанував фігурні польоти? Чи згодні ви з ним?

---



23. Пригадайте прочитані вами твори, де головні герої – птахи. У яких із них є риси тільки тварин, а які схожі на людей. Порівняйте з чайкою Джонатаном Лівінгстоном.

---



24. Чого чекає Джонатан від Великої Ради? Чи поділяли ви його надію під час читання? Що у звинувачуваннях Старійшини звучить найбільш безглуздо? Спробуйте пояснити таку реакцію на досягнення Джонатана.



25. Які почуття викликають у вас слова Старійшини щодо сутності життя? Хто з героїв твору сповідує і відстоює іншу філософію життя (інший погляд)?

### Цитата

*«Життя – це незбагненна таємниця, і нам досить знати одне: ми вкинуті до цього світу, щоб їсти і лишатися живими, поки зможемо».*

26. Що найбільше засмучує Джонатана Лівінгстона, коли Зграя його вигнала? Як це його характеризує?



27. «Він навчився літати й не шкодував, що йому довелося сплатити за це таку ціну». Чи можуть знання і вміння замінити все інше в житті? Чи зрозуміла вам така позиція героя?

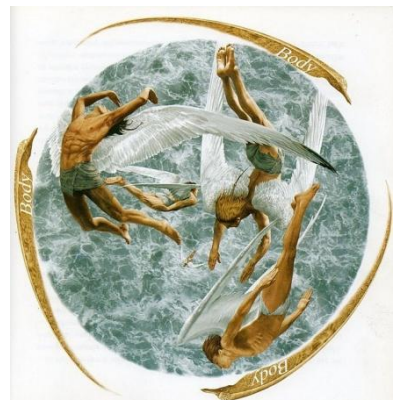


28. Як ви сприйняли появу двох чайок із зграї Джонатана: виправданий сюжетний хід, несподівана випадковість або щось зайве? Навіщо потрібні ці дві чайки?

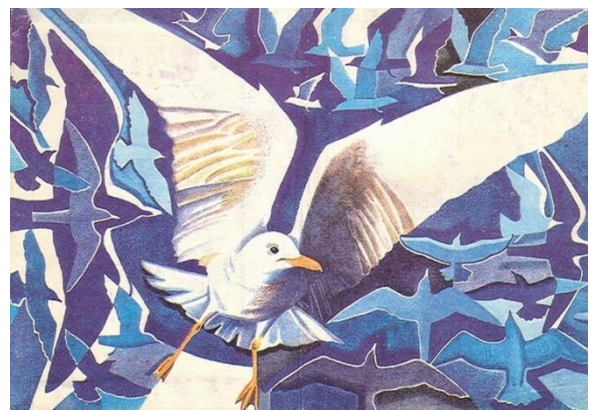




29. Чому саме 12 чайок прилетіли з берега зустрічати Джонатана? Який сенс у цьому числі?



30. Дві мети життя називає чайка Салліван: зрозуміти, що таке вершина життя, і досягти цієї вершини, а потім передати іншим. Чи досить цього для щастя звичайній людині?



31. Що треба робити, на думку автора, щоб позбутися «свинцевого тягаря незнання»? Кому із героїв притчі це вдалося?



32. Чому молодий Флетчер здається Джонатану майже бездоганним учнем? Кого з інших літературних героїв ви могли б назвати бездоганними учнями? Для якого вчителя ви могли б стати ідеальним учнем?



33. Пригадайте міф про Дедала та Ікара. На кого схожий Джонатан: на Дедала чи Ікара? Відповідь обґрунтуйте, застосовуючи цитати з обох творів.



34. Чи не є прагнення самотності егоїзмом? Доведіть свою думку на прикладах із різних творів.

#### Словник

*Егоїзм – негативна риса характеру, що полягає у себелюбстві, байдужості до людей, постійному нехтуванні суспільними інтересами задля особистих інтересів.*

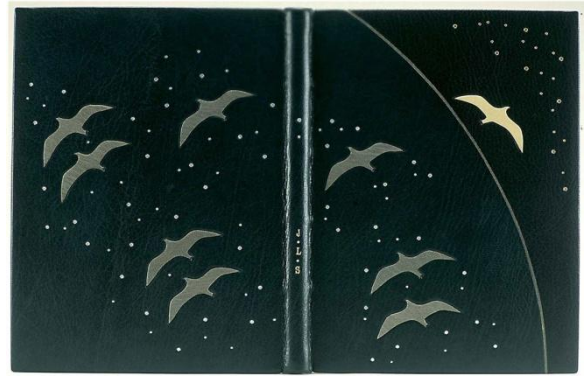
35. Чому чотири тисячі чайок, налякані тим, що побачили, закричали «Диявол!», а не «Бог!»?



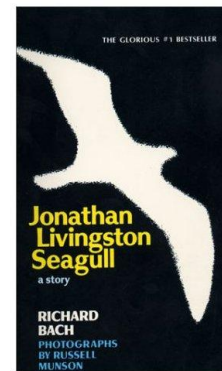
36. Чому на першому уроці Флетчер намагається переконати учнів-новачків, що «чайка – це необмежена ідея свободи». Як це може допомогти навчитися літати?



37. Чому, незважаючи на заборону Старійшини, Згряя починає спілкуватися з чайками-вигнанцями? Чи були у вашому житті випадки, коли ви спілкувалися з людьми, незважаючи на заборону старших? Що вас до цього спонукало?



38. Що означає смерть Джонатана? Чому він стає непотрібним на землі? Що ви відчули, коли Джонатан помер?



39. Спробуйте розтлумачити образи-алегорії:

- згряя чайок – буденне життя;
- політ Джонатана – ?;
- прагнення вдосконаливати політ – ?

### Словник

*Алегорія — троп, у якому абстрактне поняття яскраво передається за допомогою конкретного образу (наприклад, у казках Лисиця уособлює хитрість).*

40. Деякі критики уявляють композицію твору у вигляді трикутника. Цей трикутник – одна із граней магічного кристала пізнання вищих істин, символ всевідання. У вигляді якої геометричної фігури ви зобразили б побудову твору? Свій рисунок поясніть.

